

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

www.karnatakayakshaganaacademy.com

ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತ

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ

ಜನಮೇಜಯ

ಕವಿ

ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಆವೃತ್ತಿ ಸಹ-ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ನಿರ್ವಾಹಕರು

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ®

Email: yakshaprasangakosha@gmail.com

Blog: www.yakshaprasangakosha.com

ಆವೃತ್ತಿ ೧.೦

ನವೆಂಬರ್ ೨೦, ೨೦೧೯

Email: yakshaprasangakosha@gmail.com, yakshavahini@gmail.com Blog: www.yakshaprasangakosha.com

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿಯ ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶ ಯೋಜನಾ ಸಮೂಹ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ:

ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್. (ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷರು), ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಅಶೋಕ್ ಮುಂಗಲಿಮನೆ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ:

ಅನಂತ ಪದ್ಮನಾಭ ಪಾಠಕ್, ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲಾ ರತ್ನಾಕರ್, ರಾಜಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯಾಸ, ಶಶಿರಾಜ ಸೋಮಯಾಜಿ, ಅವಿನಾಶ್ ಬೈಪಾಡಿತ್ತಾಯ, ಮಹೇಶ್ ಪದ್ಮಾಣಿ, ನಾರಾಯಣ ಹೆಬ್ಬಾರ್

ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ:

ರವಿ ಮಡೋಡಿ (ಯೋಜನಾಧ್ಯಕ್ಷ), ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ್ ಸಾಮಗ (ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ (ಯೋಜನಾ ಸಹಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಹೊಳ್ಳ, ಕಜೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್, ಲ ನಾ ಭಟ್, ಅಜಿತ್ ಕಾರಂತ್, ಇಟಗಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್, ಅಶ್ವಿನಿ ಹೊದಲ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಸುಣ್ಣಂಗುಳಿ, ವಿದ್ಯಾ ಹೆಗಡೆ ಕವಿತಾಸ್ಪೂರ್ತಿ, ಶಿವಕುಮಾರ ಬಿ. ಅಳಗೋಡು

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು:

ಗಣಪತಿ ಭಟ್ ಪಿ, ವಸುಮತಿ ಜಿ., ಅನಿತಾ ಎಂ. ಜಿ. ರಾವ್, ರಂಜನ ಭಟ್, ಶಶಿಕಲಾ ಮೂರ್ತಿ, ರಘುರಾಜ್ ಶರ್ಮ, ಚಂದ್ರ ಆಚಾರ್, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಾಗವತ್, ಉಮೇಶ್ ಶಿರೂರು, ವೆಂಕಟೇಶ್ ಹೆಗಡೆ, ವೆಂಕಟೇಶ್ ವೈದ್ಯ, ಕೆ. ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು, ಸತೀಶ್ ಯಲ್ಲಾಪುರ, ಮಯೂರಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ನಾಯಕ್, ರವಿ ಕಾಮತ್ ಕುಮಟಾ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮರಾಠಿ, ಶ್ರೀಕಾಂತ್ ನಾಯಕ್, ರಘುರಾಜ್ ಶರ್ಮಾ

ಸಹಕಾರ:

ಪ್ರಸಂಗ ಕವಿಗಳು:

ಬಲಿಪ ನಾರಾಯಣ ಭಾಗವತ್, ಹೊಸ್ರೋಟಿ ಮಂಜುನಾಥ ಭಾಗವತ್, ಪ್ರೊ. ಎಮ್. ಎ. ಹೆಗಡೆ, ಡಾ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಎಂ. ಆರ್. ವಾಸುದೇವ ಸಾಮಗ, ಎಂ.ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ, ಮಧುಕುಮಾರ್ ಬೋಳೂರು, ಅಗರಿ ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್, ಅಂಬರೀಷ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಿವಕುಮಾರ ಬಿ. ಅಳಗೋಡು, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಇಟಗಿ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ಭಟ್, ವಿಶ್ವವಿನೋದ ಬನಾರಿ, ಮಧೂರು ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ

ಕವಿಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗಯಾದಿ:

ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಡಾ. ಪಾದೇಕಲ್ಲು, ವಿಷ್ಣುಭಟ್

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು:

ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ & ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ (ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ), ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಂಗ, ಉಡುಪಿ, ಯಕ್ಷಸಿಂಚನ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪ್ರಸಂಗ ಪುಸ್ತಕ ಒದಗಣೆ ಮತ್ತಿತರ:

ಡಾ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಉರಾಳ್, ಅಗರಿ ಭಾಸ್ಕರ ರಾವ್, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವತ್, ಶ್ರೀಪಾದಗಡ್ಡೆ, ಮುರಳಿ ಶ್ರೇಣಿ, ಅನಂತ ದಂತಳಿಕೆ, ಗುರುನಂದನ್ ಹೊಸೂರು, ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಭಾಗ, ನಾರಾಯಣ ಯಾಜಿ, ಶೇಷಗಿರಿಯಪ್ಪ, ಎಸ್ ಎಮ್ ಹೆಗಡೆ, ದಿವಾಕರ ಹೆಗಡೆ, ನಿತ್ಯಾನಂದ ಹೆಗಡೆ ಮೂರೂರು, ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ.ಎಸ್, ರವೀಂದ್ರ ಐಶುಮನೆ, ಗುರುರಾಜ ಹೊಳ್ಳ ಬಾಯಾರು, ಸುರೇಶ್ ಹೆಗಡೆ ಬೆಳಸಲಿಗೆ, ಮನೋಹರ ಕುಂದರ್, ನಂದಳಿಕೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ರಾವ್, ರಘುರಾಮ್ ಮುಳಿಯ, ಸುಧಾ ಕಿರಣ್ ಅಧಿಕಶ್ರೇಣಿ, ಮಹಾಬಲಮೂರ್ತಿ ಕೊಡ್ಲೆಕೆರೆ, ಎ. ಎನ್. ಹೆಗಡೆ, ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆ

ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ:

ಮಲ್ವೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಾಮಗ (ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷರು), ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ದಿನೇಶ ಉಪ್ಪೂರ, ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ್ ಸಾಮಗ, ರಾಜಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯಾಸ, ಶಶಿರಾಜ ಸೋಮಯಾಜಿ, ಅನಂತ ಪದ್ಮನಾಭ ಪಾಠಕ್, ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲಾ ರತ್ನಾಕರ್, ಹರಿಕೃಷ್ಣ ಹೊಳ್ಳ, ಕಜೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್, ಲ ನಾ ಭಟ್, ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮಯ್ಯ (ಅಕ್ಕಪತ್ರ ಪರಿಶೋಧಕರು)

ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿ:

ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ (ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ), ರವಿ ಮಡೋಡಿ (ಖಜಾಂಚಿ)

ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ:

ಅಶೋಕ್ ಕೊಡ್ಲಾಡಿ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ

ಪುಸ್ತಕ ಸಹಾಯ:

ವಿದುಷಿ ಸುಮಂಗಲ ರತ್ನಾಕರ್, ಮಂಟಪ ಪ್ರಭಾಕರ ಉಪಾಧ್ಯ, ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ, ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ

ಮೊದಲ ಮಾತು

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರಸಂಗಸಾಹಿತ್ಯ. ಅದು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಏಕಮಾತ್ರ ಲಿಖಿತಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಹೌದು. ಅದರ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಡಿಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಂದಾಜಿಸಿದಂತೆ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಐದು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆ. ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ನೂರಾರು ಹೊಸಕೃತಿಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಬೇಕೆಂಬುವರಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಅರ್ವಾಚೀನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಮುದ್ರಣ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೊಡಕಿನದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ನಾಶವಾಗಿವೆ; ಮತ್ತಷ್ಟು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿವೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ದ್ಯೋತಕಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭಂದೋ ವೈವಿಧ್ಯದ ಸಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿಕೊಂಡು ಸುಪ್ರಷ್ಠವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆ. ಅದರ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಭೀರವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಕಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವವರಿಗೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನಕ್ಕೆ ತನ್ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿಯು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ವೆಬ್‌ಸೈಟಿನ ಮೂಲಕ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದು. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬೇಕಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅನುಕೂಲ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ, ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲ ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಆಪ್ತವಾದೀತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನೆರವು ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸರ್ವಸದಸ್ಯರ ಸಹಮತವಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೃತಿರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಹಕರಿಸಿದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಚಿವರನ್ನೂ, ಸರ್ಕಾರವನ್ನೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರೊ. ಎಂ. ಎ. ಹೆಗಡೆ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಎಸ್. ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶ ಯೋಜನೆ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ, ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಬೇಕಾದ ಕೃತಿಗಳು ಅವಜ್ಜಿಗೊಳಗಾದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪ್ರಯೋಗದ ಆಧಾರ ಪಠ್ಯಗಳು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಗಕವಿಗಳು ಬರೆದ ಗೀತೆಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ, ಮೇಲಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಖಿಲವಾಗದಂತೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಾಪಿಡುವುದೂ, ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೂ ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶದ ಉದ್ದೇಶ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಅಂತರಜಾಲವೇ ಸೂಕ್ತ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಅಂತರಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರಸಂಗವೂ, ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಇರುವ ಮುದ್ರಣ ದೋಷಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ ದೋಷಗಳು, ಗ್ರಾಮ್ಯಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದಾದ ತೃಥಿಲ್ಯ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಕೂಡಿಸಿ, ಕೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಬಿಡಿಸಿ ಉಂಟಾದ ದೋಷಗಳು, ಮಟ್ಟುಗಳ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ, ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುನಿಂದ ನುಸುಳಿದ ದೋಷಗಳು, ಆಟ ಆಡಿಸುವಾಗ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಾಗವತರು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಅನ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಪದಗಳು ಮುದ್ರಿತರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸೇರಿಹೋಗಿರುವುದು, ಮುದ್ರಣವಾಗುವಾಗ ಕೆಲವು ಪದಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವುದು ಇವುಗಳೆಲ್ಲ, ಕವಿಯು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಸುಂದರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಅರ್ಥಾಂತರವನ್ನೋ, ಅಪಾರ್ಥವನ್ನೋ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಈಗ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈ ದೋಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ನಮಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ 'ಪ್ರಸಂಗಕೋಶ'ದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರಸಂಗವು ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆ.

ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್.
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಗಿಂಡೇಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ
ಸಹ ಸಂಪಾದಕರು

ರವಿ ಮಡೋಡಿ
ಯೋಜನಾಧ್ಯಕ್ಷರು

ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ

ಯಕ್ಷಗಾನವು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿ, ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ನವಿಲುಗರಿಯು. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವತ್ತ, ಅಂತರಜಾಲದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಯಕ್ಷವಾಹಿನಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಯಾದಿ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಪ್ರಸಂಗಕೋಶ ಇವೆರಡು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಬೆನ್ನಲುಬಾಗಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಪ್ರಸಂಗಕವಿಗಳು, ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು, ಪ್ರಾಯೋಜಕರು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿ ಯಕ್ಷಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ವಿನಮ್ರ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕನಸುಗಳು ಯೋಜನೆಗಳಾಗಿ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳಲಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಸಹಕಾರ, ಸಹಾಯ, ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ನಾವು ಚಿರಋಣಿಗಳು.

ಪ್ರೊ. ಮಲ್ಟಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸಾಮಗ, ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷರು

ಡಾ. ಆನಂದರಾಮ ಉಪಾಧ್ಯ, ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸೃ

ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸೃ

ರವಿ ಮಡೋಡಿ, ಖಜಾಂಚಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸೃ

ಸಾರಾಂಶ

ಪ್ರಸಂಗ ವಿಧ:

ಪೌರಾಣಿಕ

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ:

ಮಹಾಭಾರತ

ಭಾಷೆ:

ಕನ್ನಡ

ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ವಿವರ:

ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ

ಹಕ್ಕುಸ್ವಾಮ್ಯ ವಿವರ:

ಈ ಅಂತರಜಾಲ ಆವೃತ್ತಿಯು ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಡುವುದೇ ಜಂಟಿ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಘನ ಉದ್ದೇಶವು. ಈ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಲು ಯಾ ಅಂತರಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲು ಯಾವುದೇ ಅಭ್ಯಂತರ ಇಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶನಗಳ ಹಕ್ಕುಸ್ವಾಮ್ಯ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟು ಪದ್ಯಗಳು:

೫೮

ಪಾತ್ರಗಳು:

ಜನಮೇಜಯ, ಮಂತ್ರಿ, ಜನಮೇಜಯನ ತಮ್ಮಂದಿರು, ದೂತ, ಉತ್ತಂಕ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದೇವೇಂದ್ರ, ತಕ್ಷಕ, ಆಸ್ತೀಕ, ಜರತ್ತಾರು (ಆಸ್ತೀಕನ ತಾಯಿ), ವಾಸುಕಿ, ವೈಶಂಪಾಯನ

ಕಥಾ ಸಾರಾಂಶ:

ಮಹಾಭಾರತದ ಅದಿಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಪರೀಕ್ಷಿತ - ಆಸ್ತೀಕಜನ್ಮ' ಪ್ರಸಂಗದ ಮುಂದುವರಿದ ಕಥೆ ಇದು. ಪರೀಕ್ಷಿತನಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯಾದರೆ ಜನಮೇಜಯ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ವೈಶಂಪಾಯನರಿಂದ ಕೇಳಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ದೋಷದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾದ 'ಮಹಾಭಾರತ' ಜನಮೇಜಯನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಗಿತು. ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸರ್ಪಸಂತತಿಯ ನಾಶ ಮತ್ತು ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಜನಮೇಜಯನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಕಥೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದು, ಒಂದು ಸಂತತಿಯ ನಾಶ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮೆಚ್ಚುವ ಕೆಲಸವಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಶಯ ಇಲ್ಲದೆ, ಇದು 'ನಾಗಾನಂದ'ದ ಕಥೆ ಎಂದರೂ ಸರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಂಕನ ಸರ್ಪದೇವತೆ - ಜನಮೇಜಯನ ಸರ್ಪಮತ್ತರವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದರೂ, ಆಸ್ತೀಕನ ಜೀವ ದಯಾಗುಣ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ನಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿತು - ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 'ಮಹಾಭಾರತ'ದಂತಹ ಕೃತಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯ ಅರಸರಿಗೂ ನಾಗಸಂತತಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷವಿದ್ದು - ಜನಮೇಜಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ತುರಿಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿತ್ತು. ನಾಗಬ್ರಾಹ್ಮದ ಮಿಶ್ರ-ಸಂತತಿಯ ಆಸ್ತೀಕನಿಂದ ಈ ದ್ವೇಷ ಮುಂದೆ ನಿಂತಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಕವಿ ಪರಿಚಯ:

ನಿವೃತ್ತ ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕ. ಸಾಹಿತಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಅರ್ಥಧಾರಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗ ಕರ್ತೃ. ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿಮರ್ಶಕ. ಊರು-ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸನಗರ ತಾಲೂಕು, ನಿಟ್ಟೂರು ಬಳಿಯ ಧರೇಮನೆ. ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುವುದು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯಲ್ಲಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷಗಾನದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತ. ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ, ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಪಳಗಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಉಡುಪಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೩ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುಮಾರು ನೂರಾರುಮೂವತ್ತು ಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಂಗ ರಚನೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೂರಾರು ವಿಮರ್ಶೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿಯ 'ಯಕ್ಷಲಹರಿ' ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ೨೪ ವರ್ಷ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ. ಹಲವು ತಾಳಮದ್ದಲೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು, ಸಪ್ತಾಹಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆಯೋಜಿಸಿರುವ ಆಟ-ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕಾರರಾಗಿ ಮತ್ತು ಗೋಷ್ಠಿ, ಕಮಿಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಅನುಭವ. ಅರ್ಥಧಾರಿಯಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಅವಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೋದಕರಾಗಿ, ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿ, ಶ್ರೀ ಗುರು ರಾಘವೇಂದ್ರ ಸಂಚಾರಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮಂಡಳಿ ಹೊಸಬೆಟ್ಟು ಸುರತ್ಕಲ್ ಇದರ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ. ರಾಜಕೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ರಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ, ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ, ನಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದೂ ಹವ್ಯಾಸ. ಹಾಸ್ಯ ಬರಹ ಕುರಿತ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನವೂ ಬಂದಿದೆ. 'ಬಸ್ಸು ಜಟಿಕಾ ಬಂಡಿ' ಎಂಬ ನಗೆ ಲೇಖನಗಳ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಗುರುಗ್ರಂಥಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ, ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯ, ಮಹಾಮುನಿ ಶುಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ದ್ವಿತೀಯ ಬಿ. ಕಾಂ ಪದವಿ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ' ಪ್ರಸಂಗದ ಪಾಂಡವ ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣದ ಒಂದು ಭಾಗ ಪಠ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಪತ್ರಿಕೆ 'ಕಣಿಪುರ'ದಲ್ಲಿ ರಂಗಸ್ಥಳದ ಅಭಿಜಾತ ಕವಿಗಳು ಎಂಬ ಅಂಕಣವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಪರಿಚಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ 'ಸುದಿನ ಸುರಭಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಪುರಾಣ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳು' ಎಂಬ ಅಂಕಣ ಬರಹ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದೆ. ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ 'ಧರ್ಮಭಾರತೀ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ವೀರತಪಸ್ವಿ' ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಉಡುಪಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ ೨೦೧೫ನೇ ಸಾಲಿನ 'ತಲ್ಲೂರು ಕನಕ ಅಣ್ಣಯ್ಯ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಕುರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಧನಾವಲೋಕನ, ಅವರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ವಸ್ತುವಿನ್ಯಾಸ-ಆಶಯ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ಬಳಕೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಕ್ಷ ವಿದ್ವಾತ್ ಲೋಕ ಭಾಷಣ-ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ದಿನವಿಡೀ ನಡೆಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಅಕಾಡೆಮಿ ಶ್ರೀಧರರ 'ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ' ಕೃತಿಗೆ ೨೦೧೧ನೇ ಸಾಲಿನ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ೨೦೧೬ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ೧೧ನೇ ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ೨೦೧೬ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ 'ಶಂಭುಹೆಗಡೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಟ್ಯೋತ್ಸವ' ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಜಡಭರತ' ಎಂಬ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದು, 'ಅಸುರ ಗುರು' ಎಂಬ ಬೃಹತ್ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಬರೆದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು: ಕಬಂಧ ಮೋಕ್ಷ, ಸುದ್ಯುಮ್ನ, ಆದಿನಾರಾಯಣ ದರ್ಶನ, ಕುವಲಯಾಶ್ವ, ಗರುಡ ಪ್ರತಾಪ, ಬಾಲಭಾರತ, ಸತ್ಯಶೃಥಿಲ, ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನ, ಪರಿಕ್ಷಿತಿ-ಆಸ್ತೀಕಜನ್ಮ, ಜನಮೇಜಯ, ಶುಕ್ರಸಂಜೀವಿನೀ, ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಜಡಭರತ, ಸಮ್ರಾಟ್ ಮರುತ್ತ, ಕುಜ್ಜಂಭ ಕಂದರ, ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ, ಯೋಗಾವತಾರಂ, ಫಲ್ಲುಣೀ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆ, ವೀರ ಚಿತ್ರಧ್ವಜ, ಶ್ರೀರಂಗ ರಾಯಭಾರ, ನಾಲಾಯನೀ, ಬಕನ ಬಂಡಿ, ಅಂಗಾರಪರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತ, ಧೌಮ್ಯಪರಿಗ್ರಹ, ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರ, ದುರ್ಗಮಾಸುರ ವಧೆ, ಶರವೂರ ಶ್ರೀದುರ್ಗ, ಪ್ರಥುಯಜ್ಞ, ಹನ್ನಾರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಮಹಾತ್ಮೆ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸ್ವರ್ಣಕಮಲ

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ಪುರಾಣಲೋಕದ ಕೊನೆಯ ಕಥೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಸರ್ಪಯಾಗದ ಕಾರಣ ಮುಕ್ತಾಯಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತು. ಉತ್ತಂಕನ ಪ್ರತೀಕಾರ, ಆಸ್ತೀಕನ ಕುಲದ ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಡುವೆ ಕಥಾನಾಯಕ ಜನಮೇಜಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗೊಂದಲ, ಪರಾಧೀನತೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜನಮೇಜಯ, ಉತ್ತಂಕ, ಆಸ್ತೀಕ ಈ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾವ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕಥೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಅರಳಿ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಳಮದ್ದಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಾದ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಸಂಗ. ಹಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯ ಯಶಸ್ವೀ ಕೃತಿಯಾಗಿರುವ ಇದು ಅಧ್ಯಯನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವಸ್ತು. ಪರಿಕ್ಷಿತಿತನ ಕಾಲದಿಂದ ತೊಡಗಿದ ನಾಗ ಕ್ಷಾತ್ರ ಸಂಘರ್ಷ ಆಸ್ತೀಕನಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ನಾಗಾನಂದವಾಗಿದೆ. ನಾಗಾರಾಧನೆಯ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿರುವ ಕರಾವಳಿಗರಿಗೆ ಆಟ ಕೂಟಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಜನಮೇಜಯ.

ಪ್ರಸಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಭೈರವಿ - ಝಂಪೆ

ವಿಷ್ಣುರಾತನ ತರಳ ಹಸ್ತಿನಾಪುರದರಸ |
ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರಣಿ ವೀರ ಜನಮೇಜಯಾಖ್ಯೆ ||
ವಿಸ್ತರದ ಭೂರಮೆಯ ವಿಭವದಿಂದಾಳುವ ವ |
ಪುಷ್ಪಮೆಯು ಸತಿ ಮಂತ್ರಿ ಸಾಮಂತರೊಡನೆ || 1 ||
ಶ್ರುತಸೇನನುಗ್ರಸೇನನು ಭೀಮಸೇನರಂ |
ಬತುಳ ಬಲಯುತ ಸಹೋದರರೊತ್ತಿನೊಳಗೆ ||
ಕ್ಷಿತಿಪಾಲನೋಲಗಕ್ಕೆತಂದು ವಿಷ್ಣುರದಿ |
ಸ್ಥಿತನಾಗುತ್ತೆಂದ ಸಚಿವೇಂದ್ರನಂ ನೋಡಿ || 2 || 2 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ಶ್ರೀವುಡೆ

ಮಂತ್ರಿ ನಿನ್ನಯ ಕಾರ್ಯವೀಗ ಸು |
ತಂತ್ರದಿಂದಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರಲ |
ತೃಂತ ಹರುಷ ಪ್ರಜಾಳಿ ತಾ ನಿ | ಶಿಷ್ಟಂತವಿಹುದೆ || 1 || 3 ||

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಧಾರಿಣೀಶ್ವರ ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯೊಳು ಪಿಂದೆ |
ಶೂರರನೇಕರಾಳಿದರು ||
ವೀರ ನೀನವರಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿಹೆಯೆಂದು |
ಹಾರುತ್ತಿಹುದು ಯಶೋಧ್ವಜವು || 1 ||
ಪಿಂದೆ ನಿನ್ನಯ್ಯನಿಂ ಮೆರೆದಿರುವೀ ರಾಜ್ಯ |
ದಂದವನೆಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆನು ||
ಬಂದು ಕಾಣಿಕೆಯನೀಯುತ್ತಿರುವುದು ಭೂಪ |
ವೃಂದವೆನ್ನುತ ಕೈಯ ಮುಗಿದ || 2 || 5 ||

(ಉತ್ತಂಕನ ಪ್ರವೇಶ)

ವಾರ್ಧಕ

ವೇದಮುನಿಪತ್ನಿಗುತ್ತಂಕ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗೆ |
ಮೇದಿನಿಪ ಪೌಷ್ಪನರಸಿಯ ಕುಂಡಲವ ತರ |
ಲಾಘ ದಾರಿಯಲಿ ಸಂಜೆಪೊತ್ತು ಬೈರಾಗಿ ಬರಲಿತ್ತಪ್ಪು ಬಿಡಲೈದಲು ||
ಆ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ತಕ್ಷಕ ಕೊಂಡು ಪಾತಾಳ |
ಕೈದಲಿಂದ್ರನ ಸಹಾಯದಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟೆ ಭಲ |
ಸಾಧಿಸುವೆ ಸರ್ಪಕುಲದಳಿವ ಜನಮೇಜಯನೊಳೆಂದೈದ ಗಜನಗರಿಗೆ || 1 || 6 ||

ಸಾರಂಗ - ಅಷ್ಟ

ಬರಲು ಬಾಗಿಲ ಚಾರನು | ವಿಚಾರಿಸೆ |
ದೊರೆಯ ಕಾಣಲು ಬಂದನು ||
ಅರುಹೆನಲವ ಬಂದು | ಚರಣಕೊಂದಿಸುತೆಂದ |
ತರುಣಮುನಿಯು ತಮ್ಮ | ದರುಶನ ಕೋರಿರ್ಪ || 1 ||
ಕರೆತಂದರ್ಚಿಸುತೆಂದನು | ಬಂದಿಹ ಕಾರ್ಯ |
ವರುಹಿರೆಂದರಗಿದನು ||
ಚಿರಯಶನಾಗು ವೇ | ದರ ಶಿಷ್ಯನುತ್ತಂಕ |
ಧರಣಿಸುರನು ನಾನೆ | ಚ್ಚರಿಸಲೈತಂದೆನು || 2 || 8 ||

ಬೀಗಡೆ - ಏಕ

ಕೇಳು ರಾಜ್ಯಾಂಗಗಳನೊಡಗೂಡಿ | ಕ್ರಮದಂತೆ ಪ್ರತಿದಿನ |
ದೋಲಗವ ಪೂರ್ವಜರೊಲಣಿಮಾಡಿ ||
ಪಾಲಿಸುವೆ ಸದ್ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮದ |
ಮೂಲ ಕಾಣುವುದೆಂತು ನಡೆವವ |
ಕಾಲೆಡವಿದಂತಾದರರಿತದ |
ಪೇಳುತ್ತಿದ್ದರಿನ್ನೆಂದನು || 1 ||

ಜನಪ ಶೃಂಗಿಯ ಶಾಪದಿಂ ಪಿತನ | ತಕ್ಷಕನು ಭಲದೊಳು |
ಮುನಿದು ದಂಶಿಸಿ ಶರಿದಿರುವ ಹದನ ||
ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರೆ ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಪಿತ್ರ |
ಋಣದ ಮುಕ್ತಿಯದೆಂತು ಯೋಚಿಸು |
ತನುಜನಲ್ಲವೆ ಕೊರತೆಯಲ್ಲವೆ |
ಗುಣಿಯು ದುರ್ಬಲನಲ್ಲ ಬಲ್ಲೆನು || 2 || 10 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ಜನಕ ಶಮೀಕನ ಗಳಕೆ ಸರ್ಪವ ಸುತ್ತೆ |
ಮುನಿಕುಮಾರನ ಶಾಪವು ||
ಘನಿಯು ಕಚ್ಚಿತು ವಿಧಿಯನುಸಾರ ಮರಣವು |
ಋಣವೆಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯೇನು || 1 || 11 ||

ಸುರುಟಿ - ಏಕ

ಭೂಸುರ ಕಶ್ಯಪನು | ಮಣಿ ಮಂ |
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಲ್ಲವನು ||
ತೋಷದಿ ಬಹ ಪಥ | ಕಾ ಸರ್ಪನು ಧನ |
ರಾಶಿಯ ಕೊಡುತಲಿ | ಮೋಸವ ಮಾಡಿದ || 1 ||
ವಿಷದೊಳಗಾಂ ಕೊಲುವೆ | ಎನೆ ಮಂ |
ಪ್ರಿಸಿ ನಾ ಬದುಕಿಸುವೆ ||
ಪಸರಿಸುತಾಲದ ವೃಕ್ಷ ಪರೀಕ್ಷೆಯ |
ವಸುಧಾಮರನಿಂಗಿತ್ತನು ಧನವನು || 2 || 13 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವೃಡೆ

ಕೇಳಿರಲ್ಲರು ವಂಚಿಸುವ ವಿಷ |
ಗಾಳಿಗೊಳರನೆಂತು ಕೊಲ್ಲುವೆ |
ಹೇಳಿ ಸತ್ಯಲ ಸಿಗುವೊಲೆನಲು | ತ್ತಂಕನೆಂದ || 1 ||
ನಿನ್ನ ಸತ್ರದೊಳವರ ದಹಿಸೈ |
ಪನ್ನಗರಿಗವರವ್ವೆ ಶಾಪವು |
ಪುಣ್ಯಸಂಗ್ರಹದ್ವಜ ಸಂಶಯ | ನಿನ್ನು ಬೇಡ || 2 || 15 ||

ಮಧ್ಯಮಾವತಿ - ಆದಿ

ಚ್ಯವನವಂಶಜ ಚಂಡಭಾರ್ಗವ ಹೋತ್ಯು |
ಭುವಿಸುರ ವಿದ್ವಾಂಸ ಕೌತ್ಸನುದಾಗ್ಧತ್ಯು ||
ಕವಿಜೈಮಿನಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ ಪಿಂಗಲ ಮುನಿಪ |
ಹವನದೊಳಧ್ವರ್ಯು ಕರಸಯ್ಯ ಜನಪ || 1 || 16 ||

(ಉತ್ತಂಕದ ನಿರ್ಗಮನ)

ಭಾಮಿನಿ

ಕರೆಸಿದನು ಧರಣೀಶ ಪ್ರೌಢೀ |
ಶ್ವರರ ವಿಬುಧರ ದಾರ್ಶನಿಕರಿಂ |
ಕುರುಮಹೀತಲ ಸಿದ್ಧವಾದುದು ನಾಗರಾಹುತಿಗೆ ||
ತ್ವರಿತದಿಂದಲಿ ವಾಸ್ತುವಿದ್ಯಾ |
ಪರಿಣತರ ಕರದಿಂದ ವಿರಚಿಸಿ |
ಮರೆಯೆ ವಿಭವದಿ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆ ಸರ್ವ ಸಂಗ್ರಹದಿ || 1 || 17 ||

ವಾರ್ಧಕ

ಕರಿದಾದ ವಸನವನ್ನುಟ್ಟು ಸರ್ಪಾಧ್ವರದ |
ಪರಿಯಂತೆ ಋತ್ವಿಜರು ಕಂಗೊಳಿಸೆ ಮಂತ್ರದಿಂ |
ಪರಿಪರಿಯ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗಳನಲ್ಲ ಮುಗಿಸುತ್ತಲಿರೆ ಭೂಪ ತನ್ನವರನು ||
ಸರುವ ರಕ್ಷಣೆಗಳಂ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಗಿರಿಸು |
ತರಣಿಯಂ ಮಧಿಸಲ್ಕೆ ಭುಗಿಲು ಭುಗಿಲೆಂದೆದ್ದು ||
ಉರಿಯಡರೆ ನಭಕೆ 'ಸ್ವಾಹಾ'ಕಾರ ಮಂತ್ರದಿಂ ತೊಡಗಿದರು ಘನಿಮೇಧಕೆ || 1 || 18 ||

ನೀಲಾಂಬರಿ - ರೂಪಕ

ತಿಳಿಯುತ ತಕ್ಷಕನಹಿಕುಲ |
 ವಳಿವುದು ಭೂಪನ ಯಜ್ಞದೊ |
 ಳುಳಿಯುವ ಪರಿ ನಾ ಕಾಣೆನು |
 ಪ್ರೊಳಲಿಲ್ಲಡಗಲಿಕೆ || 1 ||
 ಮಾತೆಯ ಶಾಪವು ಫಲಿಸಿತೆ |
 ಏತರ ಗೈಯಲಿ ತ್ರಿಭುವನ |
 ನಾಥನು ರಕ್ಷಾಕರ್ತ ವಿ |
 ನೀತಿಯೊಳುಸುರುವೆನು || 2 ||

(ಇಂದ್ರನ ಪ್ರವೇಶದ ನಂತರ)

ಬಂದಡಿಗರಗುತ ನುತಿಸಿದ |
 ನಿಂದ್ರನೆ ರಕ್ಷಿಸು ಯಜ್ಞದಿ |
 ಬೆಂದಪೆ ಜನಮೇಜಯನಿಂ |
 ದಿಂದನ್ನನು ಪೊರೆಯೊ || 3 || 21 ||

ಕಾಂಬೋಧಿ - ಝಂಪೆ

ಬೆದರದಿರು ರಕ್ಷಿಪೆನು | ವಿಧಿಯಾಣತಿಯು ಧರ್ಮ |
 ನಿಧಿಗಳಾಗಿಹ ನಾಗವರರು ||
 ಬದುಕುವರು ಯಜ್ಞದಿಂ | ದಿದಕೆ ಸಂಶಯ ಬೇಡ |
 ಪದುಳ ನೀನಹ ಧೈರ್ಯ ತಾಳು || 1 || 22 ||

(ಸರ್ಪರಾಜಿ ವಾಸುಕಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ತಿಳಿದು ಜರತ್ತಾರು ಬರುತ್ತಾಳೆ)

ಕಂದ

ಚಿಂತೆಯೊಳಿರುವಣ್ಣಿನ ಪರಿ |
 ಯಂ ತಿಳಿಯುತ ಸತಿಯು ದುಃಖಿಸತಲೀ ವಂಶಂ ||
 ಮುಂತೇಂ ಕಾಣಿದು ಪೊರೆಯೈ |
 ಕಂತುನಿವಾರಕನೆ ಶಂಭು ಮೃತ್ಯುಂಜಯನೇ || 1 || 23 ||

ಆಸ್ತೀಕ:

ನವರೋಜು - ಏಕ

ಮಾತೆಯ ಪಾದಕ್ಕೈರಗಿ | ಕಂ |
 ಡಾಸ್ತೀಕನೆದ್ದನು ಮರುಗಿ ||
 ಘಾತಕವೇನೀಗಾತುಂದೆಂಬುದನು |
 ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರನೊಳೊರೆಯುವುದೆನ್ನಲು || 1 ||
 ಬಾಲಕ ಕೇಳೆ ಹಸ್ತಿನೆಯ | ಭೂ |
 ಲೋಲನ ಯಜ್ಞದ ಪರಿಯು ||
 ವ್ಯಾಳಕುಲಕೆ ಕಡೆಗಾಲವು ಬಂದುದು |
 ಶೀಲನೋರ್ವ ನೀ ಪಾಲಿಸಲರ್ಹನು || 2 ||
 ಒಂದಿಹುದೀ ಪೂರ್ವದಲಿ | ಬಹು |
 ನೊಂದಿರುವೆನ್ನಣ್ಣಿನಲಿ ||
 ಎಂದನು ವಿಧಿ ನನ್ನಿಂದಲುದಿಸುವವ |
 ನಿಂದಲುಳಿಯುವಿರಿ ಮುಂದಕೆನುತ್ತಲಿ || 3 || 26 ||

ಮಧುಮಾಧವಿ - ತ್ರಿವುಡೆ

ಆರಿತು ಬಂದಿಹೆನವ್ವ ಚಿಂತೆಯು |
 ಮರೆತು ಹರಸುತ ಕಳಹು ಚಕ್ರೇ |
 ಶ್ವರನು ನಡೆಸುವ ಚಕ್ರಿಯಜ್ಞವ |
 ತೊರೆಯುವಂದದಿ ಮಾಳ್ವನು || 1 ||
 ಮಗನೆ ಸಂತಸವಾಯ್ತು ಪೋಪೆಯು |
 ವಿಗಡತನದಿಂದೆಮ್ಮ ಬದುಕಿಪ |
 ಬಗೆಯ ಶಿವನೇ ಬಲ್ಲನೆನ್ನುತ್ತ |
 ಸುಗುಣನನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಿಳು || 2 ||

ಮಾವನಿಂದಪ್ಪಣೆಯಗೊಳ್ಳುತ್ತ |
 ಸಾವಧಾನವಗೊಳಿಸಿ ಸಕಲರ |
 ಭೂಮಿಬುಧಸುತನೇರುತಾ ವಸು |
 ಧಾವಲಯಕ್ಕೆತಂದನು || 3 ||
 ಹೋಮಧೂಮದಿ ರಂಜಿಸುತ ಕುರು |
 ಭೂಮಿಯೊಳಗಿಹ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ |
 ಗೋಮಿನೀಸುರಸುತ ಪ್ರವೇಶಿಸೆ |
 ಭೂಮಿಪಾಲಕನೇಳುತ್ತ || 4 ||
 ವಂದಿಸುತ ಸತಿಸಹಿತ ದೀಕ್ಷಿತ |
 ಚಂದವಾಯಿತನುತ್ತ ಪೂಜಿಸಿ |
 ಬಂದ ಕಾರ್ಯವ ಪೇಳಿನಲ್ಕವ |
 ನೆಂದ ಪೋಗುತ್ತರಸನ || 5 || 31 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ಪಾರ್ಥಪೌತ್ರನ ಪುತ್ರ ವಿಷ್ಣುರಾತಜನಾಳೆ |
 ಸಾರ್ಥಕ ಕುರುಧರೆಯು ||
 ಪ್ರೌಢಿಯೊಳಾರಿಗುಂಟೀ ಭಾಗ್ಯ ಭಾರತ |
 ರತ್ನವೆಂಬುದು ಜಗವು || 1 ||
 ಸತ್ಕಾರ್ಯಕಾಶಿಸಿ ಯಾಚಕನಾದೆ ಜ |
 ರತ್ನಾರು ಸುತನಾಸ್ತಿಕ ||
 ಪ್ರೌಢೀಶ ಸಲಿಸೆನ್ನ ಮನದಿಚ್ಚಿ ಲೋಕಹಿ |
 ತಾರ್ಥವಾಗಿಹ ಬೇಡಿಕೆ || 2 || 33 ||

ಸಾಂಗತ್ಯ - ರೂಪಕ

ಕೇಳು ಬೇಕಾದುದ ಕೊಡುವೆನ್ನೆಯ ಪುಣ್ಯ |
 ಜಾಲದಿಂದತಿಥಿಯಾಗಿರುವೆ ||
 ಮೇಲಿನ ದಿವಿಜರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿಗಳ್ |
 ಪಾಲಿಸುವೆನು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ || 1 || 34 ||

(ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ.....)

ಭಾಮಿನಿ

ಋತ್ವಿಜರು ಕರೆಯಲ್ಕಿ ಬಾರದಿ |
 ರುತ್ವಿರವ ತಕ್ಷಕಗೆ ಶಚಿಪತಿ |
 ಇತ್ತನಭಯವೆನುತ್ತ ಜನಮೇಜಯಗೆ ಪೇಳಿದರು ||
 ಮತ್ತೆ ಕರೆಯಿರಿ ತಕ್ಷಕಗೆ ಬರೆ |
 ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನೆಯ ಕಾರ್ಯ ಫಲಿಸಿತು |
 ಧೂರ್ತನವೇನೆಂಬೆನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದರಾ ದ್ವಿಜರು || 1 || 35 ||

ಕಾಂಬೋಧಿ - ಝಂಪೆ

ಸುರಪತಕ್ಷಕ ಸಹಿತ | ಬರಲು ಗಗನದೊಳಂದು |
 ನೆರೆದುದನಿಮಿಷ ವೃಂದ ಬೆದರಿ ||
 ಉರಿಹೋಗಿಗಳಿಂ ನಡುಗು | ತಿರುವ ತಕ್ಷಕಗಭಯ |
 ಕರತೋರುತಿರೆ ಶಚಿಪತಿಯು || 1 ||
 ಇಂದ್ರಬಿಡ ತಕ್ಷಕನ | ಮುಂದೇನು ಕರ್ತವ್ಯ |
 ವಂದು ದುಡುಕಿದರಿಂದ್ರನಳವ ||
 ಬಂದ ಕಿಲ್ವಿಷ ನಿನ್ನ | ಹೊಂದದಿರದೇನೆನ |
 ಲ್ಕಂದ ಜನಮೇಜನಯನು ಕನಲಿ || 2 ||
 ಬಾರದಿರಲಿಂದ್ರನನು | ಸೇರಿಸುತ ಹೋಮಿಸಿರಿ |
 ಶೂರತನವೇತಕೆಂದೊರೆಯೆ ||
 ಪಾರೀಕ್ಷಿತನ ನುಡಿಗ | ಮೂಲೋಕಪತಿ ನಡುಗ |
 ಭೋರನೇಳೆಯಿತು ಮಂತ್ರವವರ || 3 ||
 ಸುರಪಾಲ ಯೋಚಿಸಿದ | ಬಂದೆ ನಾನೀತನಿಗೆ |
 ಮರುಳಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ ರಕ್ಷಣೆಯ ||
 ದುರುಳನೀತನು ದಹಿಸಿ | ದರೆ ಚಿಂತೆ ತನಗೇಕೆ |
 ತೊರೆವೆನ್ನೆಂತ ಬಿಸುಟನವನ || 4 ||

ಭೀತಿಯಿಂ ತಕ್ಷಕನ | ನಾಥನಾಗೈತರಲು |
 ಆಸ್ತೀಕ 'ತಿಷ್ಠ ತಿಷ್ಠ' ಎನೆ ||
 ಈ ತೆರವನರಿಯದಾ | ಜನಮೇಜಯನು ಕೇಳ ||
 ಈ ತತೂಕ್ಷಣ ಕೊಡುವೆ ಕೇಳು || 5 || 40 ||

(ಹಿಂದೆ ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಂದುವರೆಸಿ)

ನವರೋಜು - ಏಕ

ಬರಿದೇಕೀ ಸಂಶಯವೂ | ಬಿಡು |
 ಧರೆ ಸಿರಿಯೂ ಸಂಪದವೂ ||
 ಚರಣದೊಳರ್ಪಿಸು | ತೆರೆಯುವೆ ಧಾರೆಯ |
 ಸ್ಥಿರ ನಂಬುಗೆಯಿದು | ಬರಿಮಾತಲ್ಲವು || 1 ||
 ಒಲೆನು ಮತ್ತಾವುದನು | ಭೂ |
 ವಲ್ಲಭ ನೀನುರಗರನು ||
 ಕೊಲ್ಲುವ ಕಟುತನ | ಸಲ್ಲದಿದಕೆ ನಾ |
 ನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು | ನಿಲ್ಲಿಸು ಯಜ್ಞವ || 2 || 42 ||

ಭಾಮಿನಿ

ತೂಗಿದನು ಶಿರವನು ಮಹೀಪತಿ |
 ಭೋಗಿಗಳನಿವನುಳಿಸಲೋಸುಗ |
 ವೀಗ ಬಂದನಿದೇಕೆ ಯಜ್ಞದ ಮಧ್ಯದೊಳಗನುತ |
 ಯಾಗಕುತ್ಸಂಕಾಖ್ಯ ಪ್ರೇರಕ |
 ನಾಗಿ ತೊಡಗಿರೆ ಮಧ್ಯ ತೊಡರಾ |
 ಯ್ತೇಗುವೆನು ತಾನೆನುತ ತನ್ನೊಳು ಚಿಂತಿಸಿದ ಭೂಪ || 1 || 43 ||

ತುಜಾವಂತು - ಝಂಪೆ

ಯೋಚಿಸುವುದೇಕೆ ಭೂಪ | ನಡೆಸುವುದು |
 ಯಾಚನೆಯ ತೆರ ಪ್ರತಾಪ ||
 ವಾಚೋನುವರ್ತಿಯಾಗು | ಭವಿತವ್ಯ |
 ಕೀ ಚಕ್ರಿದ್ವೇಷ ನೀಗು || 1 || 44 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ನೀನು ಪೇಳಿದ ತೆರ ನಿಲಿಸಲಪ್ಪುದೆ ಯಜ್ಞ |
 ಕ್ಷೋಣಿಯಮರ ಪೇಳುವುದು ||
 ಸಾನುರಾಗದಿ ಪೇಳನರ್ಘ್ಯ ಸಂಪದವೀವೆ |
 ಭೂನಾಥನಾಗಿಹನು || 1 || 45 ||

ತುಜಾವಂತು - ಝಂಪೆ

ಮೊದಲಿಂದ ಮಾತಿನಂತೆ | ಕೊಡದಿರಲು |
 ಮುದದಿಂದ ಪೋಪೆ ಪಿಂತೆ |
 ನಿಧಿಯಾಸೆ ನನಗಿಲ್ಲವು | ಭರತಕುಲ |
 ಕಿದುಯೋಗ್ಯ ಕೃತಿಯಿಲ್ಲವು || 1 || 46 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ಋತ್ವಿಜರಿಂದೆಜ್ಞ ನಡೆಸುವನೀಕ್ಷಿಸು |
 ಕರ್ತೃವಾಗಿರುವೆ ನಾನು ||
 ಮತ್ತವರಧಿಕಾರಕಿತ್ವಾಜ್ಞೆ ಪಡೆಯುವು |
 ದುತ್ತಮವೇ ನಿಲಿಸೆ || 1 || 47 ||

ತುಜಾವಂತು - ಝಂಪೆ

ಕೇಳಿದೆಯ ಪಿಂದು ನೀನು | ಮಾತೀವ |
 ಕಾಲದಲಿ ಋತ್ವಿಜರನು ||
 ಪೇಳಿದುದ ನಡೆಸೆನಂದು | ನುಡಿ ಸಾಕು |
 ವ್ಯಾಳಮಖಿ ನಿಲಿಸೆನಂದು || 1 ||
 ಭೂದಿವಿಜರೊರೆದರಾಗ | ಜನಪತಿಯೆ |
 ಸಾಧಿಸಿದ ನಿಲಲಿ ಯಾಗ ||
 ಆದಿಯಲಿ ವಿಧಿ ನುಡಿದನು | ಧರ್ಮಜ್ಞ |
 ರಾದಹಿಗಳುಳಿವುದನ್ನು || 2 || 49 ||

ಕೇದಾರಗೌಳ - ಅಷ್ಟ

ನಿಲಿಸುವೆ ಮಾತಿನಂತೀ ಯಜ್ಞವಾದರೆ |
 ಕಲುಷಿತನಾದೆ ನಾನು ||
 ಕಳೆಯಲರ್ಥದಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ದೋಷಕೇಂಗೆಯೆ |
 ಹೊಲಬದೋರಿಪುದೆಂದನು || 1 || 50 ||

ಮಧ್ಯಮಾವತಿ - ತ್ರಿವೃಡೆ (ಪ್ರಭೇದ)

ಪಿಂದೆ ವೇದವ್ಯಾಸ ಮುಖದಲಿ |
 ಬಂದಿರುವ ಭಾರತಕಥಾಮೃತ |
 ದಂದವನು ಸವಿ ಭೂಪ ಕಲ್ಪಿಷ |
 ಒಂದುಳಿಯದಪಹಾರವು | ವೇದಸಮವು || 1 ||
 ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಯುಗೊಳಲರಗಮುಖ |
 ತೊರೆದೆನಿಂಗೆ ಸರ್ಪದ್ವೇಷವ |
 ಭರಿತತೋಷದಿ ಬಾಳಲುಳಿದಿಹ |
 ಗರಳಗಳರೀ ಯಜ್ಞದಿಂ | ನಿಲಿಪೆ ಮುಖವ || 2 || 52 ||

ಭಾಮಿನಿ

ದ್ವಿಜವರೇಣ್ಯನೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕೆ |
 ತ್ರಿಜಗ ಮೆಚ್ಚಿತೆನುತ್ಪಲೊಂದಿಸು |
 ತಜನ ನುಡಿಯನು ಮೀರ್ವರಾರೆಂದೆನುತಲುಪಚರಿಸಿ ||
 ಸುಜನನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡನಾತನು |
 ಸ್ವಜನನಗರಿಯ ಸೇರಿ ನಡೆದಿಹ |
 ನಿಜವನರುಹಲು ನಾಗವಂಶವು ತಾಳೆ ತೋಷವನು || 1 || 53 ||

ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ - ತ್ರಿವೃಡೆ

ರಾಯ ಜನಮೇಜಯನು ವೈಶಂ |
 ಪಾಯನಂಘ್ರಿಗೆ ಮಣಿದು ಕೇಳಿದ |
 ಶ್ರೇಯ ಪ್ರೇಯಾರ್ಜಿತದ ಶ್ರವಣವ | ನೀಯಬೇಕು || 1 || 54 ||

ಭೈರವಿ - ಝಂಪೆ

ಎರಗಿ ನಾರಾಯಣಿಗೆ ನರಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮಗೆ |
 ಗುರುಬಾದರಾಯಣಿಗೆ ವಾಗ್ವೇವಿಪದಕೆ ||
 ಪರಮಪುರುಷನು ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಾಂಶದಿಂದಿಳೆಯ |
 ಪೊರೆದ ಕಥೆಯನ್ನೊರೆದ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯೊಳು || 1 || 55 ||

ವಾರ್ಧಕ (ಅರ್ಧ)

ಭರತವಂಶೋದ್ಭವರ ಚರಿತೆಯಂ ಪಾಂಡವರ |
 ಪರಿಪರಿಯ ಕಷ್ಟಮಂ ಕುರುಪತಿಯ ನಷ್ಟಮಂ |
 ಧರಮಸಂಭವನಶ್ವಮೇಧಮಂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೊರೆದು ಮಂಗಲಗೈದನು || 1 || 56 ||

ಮಂಗಲ :**ರೂಪಕ - ಝಂಪೆ - ಅಷ್ಟ - ಏಕೆ |**

ಪ್ರಣವಸ್ವರೂಪಂಗೆ | ಗಣನಾಥತಾತಂಗೆ |
 ಮನಸಿಜೋದ್ಭವನಯ್ಯ ಹರಿಗೆ ||
 ವನಿತೆ ವಾಣೀಶಂಗೆ | ಸುಮನಸಾದಿಗಳಿಂಗೆ |
 ಮನಕೆ ಮಂಗಲ ಯಕ್ಷಕಲೆಗೆ || 1 ||
 ನಂದಿನೀತಟದಲ್ಲ | ನಿಂದು ಲೋಕವ ಕಾಯ |
 ಲೆಂದುದ್ಭವಿಸಿದ ಭ್ರಾಮರಿಗೆ |
 ಕೊಂದು ದೈತ್ಯರ ಭಕ್ತ | ವೃಂದೋದ್ಧರಣಿಗೈಯು |
 ತಿಂದು ಕಾಂತಿಯೊಳೊಪ್ಪುವಳಿಗೆ || 2 || 58 ||
 || ಜಯಮಂಗಲಂ ನಿತ್ಯ ಶುಭಮಂಗಲಂ ||

*****ಶುಭಂ*****

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರಕಾಶನ ಪ್ರಾಯೋಜಕರು: ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

ಮೂಲ ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಆಧಾರ: ಉಡುಪಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಕಟಿತ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಮಾಲಿಕಾ

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಕೊಟ್ಟವರು: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರತಿ ಒದಗಣೆಗೆ ಸಹಕಾರ: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಬರವಣಿಗೆ: ಶ್ರೀನಿಧಿ ಡಿ. ಎಸ್.

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್., ಗಿಂಡೀಮನೆ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ: ರವಿ ಮಡೋಡಿ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ, ಅಶ್ವಿನಿ ಹೊದಲ

ಅಂತರಜಾಲ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ: ರವಿ ಮಡೋಡಿ, ಡಾ. ಪ್ರದೀಪ ಸಾಮಗ, ನಟರಾಜ ಉಪಾಧ್ಯ